

РОЛЬ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ В ПОСИЛЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми економічної безпеки потрапили в поле зору представників вітчизняної економічної науки порівняно недавно. Чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем є трансформаційна криза української економіки, яка охопила всі сфери і стала суттєвою перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку підприємства.

Однією з основних складових частин економічної безпеки є інформаційна безпека, яка досягається за рахунок використання комплексу систем, методів та засобів захисту інформації від можливих зловмисних дій конкурентів та з метою збереження її цілісності та конфіденційності.

Тривалий час розуміння інформаційної безпеки в наукових та нормативно-правових джерелах ототожнювалося тільки з безпекою інформації, що значно звужувало її сутність. Саме тому надзвичайно актуальним на даний час є питання адаптації функцій обліку та контролю до необхідності забезпечення захисту інформації від можливих загроз, що знижують економічну захищеність підприємства та його стійкість у ринковому середовищі. Для вирішення цього питання потрібні спеціальні цілеспрямовані дослідження та прийняття адекватних наукових рішень, які дозволили б поглибити орієнтацію обліку та контролю на цілі посилення інформаційної безпеки підприємства.

Розглядаючи роль обліку та контролю в посиленні інформаційної безпеки зазначимо, що облік створює інформаційні передумови для забезпечення економічної стійкості підприємства, а контроль дає змогу встановити недоліки діяльності виробничих і управлінських структур, які стримують можливість досягнення цілей і тим самим створюють загрозу безпеці підприємства. У зв'язку з цим, вважаємо, що інформаційна безпека полягає у створенні ефективного обліково-контрольного забезпечення основних сфер діяльності підприємства.

На даний час функції обліку та контролю повинні зосереджуватися в основних центрах загроз інформаційній безпеці підприємства, що передбачає необхідність їх організаційної інтеграції. Практичні шляхи такої інтеграції передбачають зосередження сукупності функцій обліку та контролю у структурних підрозділах, що безпосередньо здійснюють управління економічними процесами основних сфер діяльності підприємства.

Виходячи з такого розуміння проблеми, мета працівників підприємства повинна полягати в створенні умов для поступового розвитку цілісної системи управління в інтересах підтримки стійкості підприємства у ринковому

середовищі і запобігання загроз їх інформаційній безпеці. Для досягнення зазначеної мети, персонал підприємства повинен забезпечити можливість своєчасного створення достовірної інформації про економічні об'єкти, яка є достатньою для виконання функцій управління, збереження конфіденційності такої інформації, а також здійснення превентивного, поточного і наступного контролю для виявлення відхилень, виникнення яких знижує ефективність діяльності підприємства та послаблює його стійкість.

Збереження конфіденційності інформації має передбачати неможливість вільного доступу до даних суб'єкта господарювання, які містять інформацію про його фінансову діяльність, розмір заробітної плати працівників, про засновників, контрагентів, клієнтів і партнерів підприємства. Облік та контроль при цьому повинні запобігати таким внутрішнім загрозам економічній безпеці підприємства, як відкриті та завуальовані розкрадання, перевитрата ресурсів, штрафи, пені, тощо.

Персонал підприємства повинен знати про цінність інформації, якою він користується та має бути навчений правилам роботи з нею. Оцінити інформацію надзвичайно складно, оскільки її цінність є кошторисною категорією, яка відображає конкретний розмір прибутку при її використанні, чи розмір збитків при втраті.

Крім того, управлінський персонал підприємства стикається з проблемою співставлення можливих витрат на забезпечення безпеки і вигод, що отримуються при запровадженні системи інформаційної безпеки. При цьому застосовується декілька методів:

- підрахунок зниження витрат, що досягаються внаслідок застосування заходів безпеки;
- розрахунок рентабельності витрат, що передбачає оцінювання дійсної (чистої) вартості ресурсів, що захищаються.

Облік витрат для забезпечення інформаційної безпеки підприємства повинен базуватися на використанні системи показників:

- 1) витрат на здійснення заходу;
- 2) розміру відверненої шкоди;
- 3) розміру заподіяної шкоди;
- 4) ефективності здійсненого заходу (як різниця відверненої та заподіяної шкоди, поділеної на витрати на здійснення заходу).

Розрахунок витрат здійснюється за допомогою облікових прийомів, а їх зниження забезпечується шляхом застосування науково обгрунтованих методів контролю.

Міра цінності інформації та необхідна надійність її захисту знаходяться в прямій залежності. Тому керівництво суб'єкта господарювання повинно забезпечити створення ефективної системи захисту інформації.

На кожному підприємстві система захисту інформації має бути цілком індивідуальною. Її повнота та дієвість залежать від існуючої в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних та фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним з працівників важливості забезпечення інформаційної безпеки.

Система захисту інформації має включати комплекс організаційних, технічних і технологічних методів, які перешкоджають несанкціонованому доступу до інформації. При цьому власник інформації особисто повинен визначити склад цінної інформації, яка належить захисту та відповідні способи та засоби захисту. Одночасно ним мають бути розроблені міри матеріального і морального стимулювання співробітників, які дотримуються порядку захисту цінної інформації і міри відповідальності персоналу за розголошення таємниці підприємства. Система захисту інформації повинна бути багаторівневою з ієрархічним доступом до даних, гранично конкретизованою і прив'язаною до специфіки суб'єкта господарювання, відкритою для регулярного оновлення, вона не повинна створювати співробітникам підприємства серйозних незручностей у роботі.

Процес створення системи інформаційної безпеки підприємства повинен передбачати виконання облікових та контрольних завдань, а саме:

- 1) збирання всіх видів інформації, що має відношення до діяльності підприємства;
- 2) перевірка отриманої інформації;
- 3) оцінка рівня інформаційної безпеки та розробка рекомендацій для підвищення цього рівня на підприємстві;

Виконання зазначеного переліку завдань дасть змогу відповідним службам посилити інформаційну безпеку та сприятиме забезпеченню інтересів управління підприємством.

Література:

1. Близнюк І. Інформаційна безпека України та заходи її забезпечення //Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2003. – № 5. – С. 206-214
2. Братель О. Поняття та зміст доктрини інформаційної безпеки //Право України. – 2006. – № 5. – С.36-40
3. Бут В.В. Проблеми безпеки в інформаційній сфері – сутність понять та їх термінологічне тлумачення //Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2003. – № 5. – С. 225-232.
4. Гуцалюк М. Інформаційна безпека у сучасному суспільстві //Право України. – 2005. – № 7. – С.71-73.
5. Гуцалюк М. Інформаційна безпека України: нові загрози //Бизнес и безопасность. – 2003. – № 5. – С. 2–3

6. Інформаційна безпека України: проблеми та шляхи їх вирішення //Національна безпека і оборона. – 2001. – № 1. – С. 60-69
7. Остроухов В. До проблеми забезпечення інформаційної безпеки України //Політичний менеджмент. – 2008. – № 4. – С. 135-141.
8. Цимбалюк В. Інформаційна безпека підприємницької діяльності: визначення сутності та змісту поняття за умов входження України до інформаційного суспільства (глобальні кіберцивілізації) //Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 3. – С. 88-91
9. Чубарук Т. Проблеми законодавчого забезпечення інформаційної безпеки в Україні //Право України. – 2007. – № 9. – С. 67 – 69
10. Щербина В. М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємств та установ //Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 10. – С. 220 – 225.

*Гончар В. І., асистент
Національний університет імені Юрія Федьковича*

СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ОПТОВОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ

Галузь фармацевтичного забезпечення населення та лікувальних установ є важливим аспектом суспільного розвитку, особливо в умовах становлення соціально-орієнтованої ринкової економіки. Значну роль в цьому процесі відіграють учасники та складові оптового фармацевтичного ринку, організація їх роботи та взаємодії.

Оптову та роздрібну торгівлю здійснюють близько 5200 суб'єктів господарювання, в сфері управління яких знаходиться більше 22,5 тис. місць реалізації (аптек, аптечних пунктів, аптечних кіосків, аптечних складів). Серед зазначених суб'єктів господарювання 81% здійснюють роздрібну торгівлю, 13% – оптову торгівлю, 6% – мають як оптову, так і роздрібну мережу [1].

Аналіз фармацевтичного ринку України показує необхідність визначення та завоювання власної ринкової ніші для різних категорій суб'єктів ринку, оскільки лише таким чином можна забезпечити як сталий економічний стан підприємств, так і максимальне задоволення потреб споживачів [2].

На основі опитувань представників провідних оптових фармацевтичних підприємств, роздрібною ланки та вітчизняних виробників, визначено та наведено провідні тенденції розвитку цього ринку. (табл. 1).